

סחלבים - גידול מסחרי ותחביב מקובל

דובי וולפסון, תחום הפרחים, שה"מ – משרד החקלאות ופיתוח הכפר

מבוא

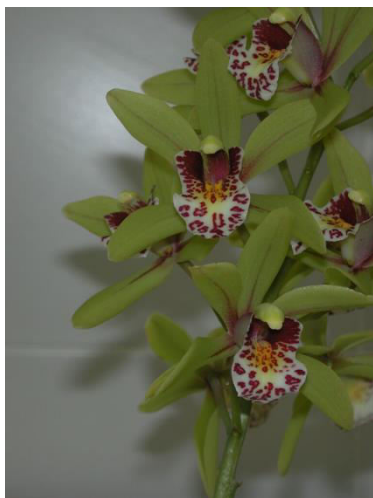
משפחת הסחלבים היא משפחה גדולה ומגוונת של צמחים והיא נחשבת למפותחת ולמתוחכמת ביותר מבין המשפחות הבוטניות, בהיותה מיוחדת ביופי הפרחים, במנגנונים הביולוגיים, בהתאמות לבתי הגידול, בגיוון האדיר ובשפע הצורות וכן בגדלים ובצבעים של הפרחים והעלווה. הסחלבים גדלים בכל העולם במגוון צורות ובאזורים שונים. בארץ, למשל, הם גיאופיטים (בעלי איבר תת-קרקעי) הפורחים בסוף החורף או בתחילת האביב ונעלמים בקיץ. באזורים הטרופיים הם גדלים כאפיפיטים (על גבי עצים, אך אינם טפילים); ובאוסטרליה מצאו מינים שפורחים מתחת לאדמה.

לסחלבים הגיאופיטים פקעות דמויות אשכים, לכן אחד הסוגים נקרא בשם היווני Orchis, שפירושו אשך. המשפחה כולה קרויה על שם אותו סוג. מקור השם העברי אינו ברור. מרבית הסחלבים שאנו מגדלים - מקורם בארצות טרופיות בתנאים של טמפרטורות מתונות וגשם כל השנה, וכדי לספק לגידול תנאים דומים, יש להקים בתי גידול מלאכותיים, חממות.

גידול מסחרי של סחלבים בישראל

בישראל תנאי אקלים מגוונים: בקיץ יבש וחם ועוצמות האור גבוהות, ובחורף יורדים גשמים ועוצמות האור נשארות גבוהות יחסית לעוצמות האור באירופה, למשל. תנאי אקלים אלו אינם אידיאליים לסחלבים הטרופיים המקובלים בעולם כפרחי קטיף וכצמחי עציץ.

בסוף המאה ה-19 החלה להתפתח החקלאות הישראלית, וגידול הפרחים - באמצע המאה ה-20. גידול הפרחים התבסס אמנם על מינים מסורתיים, אך במקביל נעשה חיפוש גם אחר גידולים חדשים. בשנות ה-60 וה-70 של המאה הקודמת נערכו עבודות מחקר ופיתוח גם בצמחים ממשפחת הסחלבים ע"י פרופסור אברהם הלוי ותלמידיו בפקולטה לחקלאות, שהתמקדו בסחלב מסוג פלנופסיס, בעיקר בהיבטיו הפיסיולוגיים. קיבוץ יפעת היה הראשון שהקים משתלת סחלבים מסחרית לגידול פלנופסיס.

סחלב צימבידיום

סחלב פלנופסיס

בקיבוץ מעלה החמישה ערכו יזמים פרטיים עבודות אקלום וטיפוח בעיקר של הסוג צימבידיום כפרח קטיפי. הצימבידיום ידוע כצמח הדורש קור לקבלת פרחים, ולכן גודל באזורי ההרים בגובה של 600-800 מטר מעל פני הים. כיום נותר מגדל אחד של פרחי הצימבידיום לקטיפי, הלא הוא כרמל שבת ממושב בר-גיורא. במעלה החמישה נמצאת עדיין משתלת סחלבים קטנה. באזורים חמים יותר גודלו פלנופסיס ומינים דורשי חום. בנוסף לניסיונות לגדל סחלבים, ניסו גם לייצא עציצים פורחים ופרחי קטיפי של סחלבים מהארץ, אך הפדיון היה נמוך בהרבה מהפדיון בשוק מקומי, לפיכך, הגידול בשנים הללו התמקד באספקת פרחים ועציצים לשוק המקומי.

בחלוף הזמן נוספו בהדרגה מגדלי סחלב פלנופסיס לשוק המקומי. מגדלים אלו מייבאים צמחים מגדלים שונים מהולנד, מתאילנד, מסין ומטאיוון. הצמחים שוהים במשתלה בין 12 ל-24 חודשים, בהתאם לגודל הסופי המבוקש ולזן, ואז נמכרים. בישראל יש כיום כמה משתלות העובדות כך, כמו משתלת שפר בכפר ביאליק, משתלת מי-עמי, צבי פוקס ממושב חוגלה, ליאור נאמן ממושב נטעים, משתלות עצמונה, משתלת סולומון וסולו-שתיל; שלוש המשתלות האחרונות נמצאות במושב שחר. במשתלות אלו מגדלים בעיקר פלנופסיס, אך גם ממינים נוספים כמו דנדרוביום, אונצידיום, פאפיופדילום, צימבידיום, קטלאה ועוד. כמה משתלות קטנות עוסקות אף הן בסחלבים: ארבל סחלבים בכפר הס, אפיפיט בגאליה, משתלת סחלבים בשרון ברשפון, סחלבי שחר בכפר סבא, איתן דוד בסתריה ועוד. משתלות אלו מגדלות מגוון נרחב של מינים ומספקות לחובבים מקור לצמחים מעניינים ומרשימים.

במאה הנוכחית החלה משתלת "סולו-שתיל", משתלה ותיקה שהתמחתה בעבר בצמחי בית, ורדים וגידולים נוספים, בגידול דנדרוביום ביגי-בום (המכונה גם דנדרוביום פלנופסיס). בתחילת עבודתה עסקה המשתלה בסלקציה של קווים שהגיעו מזריעים מתאילנד. על ידי בחירת קווים בעלי מועדי

פריחה שונים הצליחו במשתלה להגיע לעציצים פורחים כמעט כל השנה, ובכך ייחודם. הצמחים מיוצאים להולנד בכמה ערוצי שיווק ונמכרים גם בשוק המקומי.

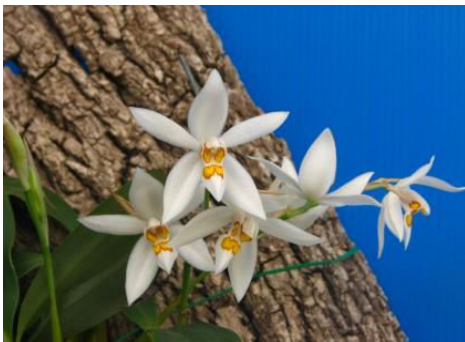

דנדרוביום משתלת סולו-שתיל

סחלבים כתחביב

גידול סחלבים הוא תחביב בין לאומי, עיסוק עם המון יופי ועניין. באירופה הוא התחיל במאה ה-18, והיה מנת חלקם של מלכים ואצילים; ובמזרח הרחוק ידוע שקונפוציוס עסק בגידול סחלבים (לפני כ-2500 שנה). מאז חברו אנשים בכל העולם לאגודות סביב הנושא המרתק, המלהיב ואפילו ממכר – לימוד וגידול צמחים ממשפחת הסחלבים.

לפני שנים אחדות הוקם בארץ בקיבוץ בחן "פארק אוטופיה" שבו גם חממת סחלבים. בפארק מבקרים אלפי אנשים בשנה המתוודעים לסוגים נוספים של סחלבים, בנוסף לפלנופסיס המוכר.

שנים אחדות קודם לכן, בשנת 1989, הוקמה האגודה הישראלית לסחלבים (Israeli Orchid Society) ע"י שרה גלעדי וחברים נוספים. החובבים המאוגדים באגודה זו ללא מטרות רוח, מכליאים, מרבים, זורעים, מקשיחים ומגדלים צמחים ממגוון רחב של מינים, וכמו חובבים אחרים בעולם, משתדלים לגדל מינים נקיים (Species) כדי שיהוו מושא לגאווה. באגודה קומץ של "משוגעים לדבר", שהצטרפו אליה כדי לראות סחלבים, לרכוש ידע על אופן גידולם, ללמוד מניסיונם של אחרים, להעשיר אוספים ע"י החלפות צמחים ואפילו כדי למכור אותם. מרבית חברי האגודה מתעניינים בסחלבים כתחביב, ואחרים בעלי משתלות מסחריות. פרטים נוספים על

האגודה ניתן למצוא באתר האינטרנט: [/http://ios.co.il](http://ios.co.il)

ובפיסבוק [/https://www.facebook.com/groups/ios.co.il](https://www.facebook.com/groups/ios.co.il)

